

Bir küreselleşme araştırması (2)

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Fuat Keyman'ın, kuramsal bölümüne çarşamba günü değindiğim araştırmasının ampirik bölümünü de bu yazıda ele almak istiyorum.

Keyman, küreselleşme anlayışının en önemli ögesi olarak ekonomik ve kültürel

yapılanmanın eşzamanlı beraberliğini gösteriyor, o anlamda toplumsal, siyasal davranış kalıplarını hazırlayan ana etmen olarak gördüğü kültürün farklı kesimlerde nasıl somutlaştığını araştırıyordu. Çalışmanın en özgün yanlarından birisi olarak, Keyman, bu amaçla, Türkiye'de ekonomik yaşamın üç temel sivil aktörüyle, TÜSİAD, MÜSİAD, SİAD'larla ve öteki toplumsal aktörlerle görüşmeler yapmış. Henüz sürmekte olan bu araştırmadan şimdilik ortaya şu sonuçlar çıkmış.

Hemen tüm aktörler ortada yeni bir dönem ve bir küreselleşme gerçeği ve bu sürecin ulus-devlet sorunuyla bir bağı olduğunu kabul ediyor. Gene tüm aktörler yaşanan yeni düzenin yeni bir ekonomik akıl üretmesi noktasında birleşiyor. Bu, uluslararası ağlardan yararlanmak, yeni bir teknoloji anlayışını

benimsemek, uzun erimli stratejiler geliştirmekle mümkün olacak. Fakat farklı küreselleşme ayrışmaları bu noktadan sonra başlıyor.

Keyman'ın araştırmasının ortaya çıkardığı bir sonuca göre TÜSİAD, küreselleşmenin Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım ve dünya siyasetinde oynayacağı rol olmak üzere başlıca iki etkisi bulunduğunu vurguluyor. Onu yeni bir demokrasi sürecini başlatacak ana etken olarak görüp onaylıyor. Onun ekonomik ve teknolojik alana getirdiği yeni davranış biçimlerinin de ayırıcılığı.

Buna mukabil, küreselleşmenin doğurduğu bir olgu diye görülen İslami sermayenin temsilcisi konumundaki MÜSİAD, küreselleşmeyi ekonomik gelişmenin yeni tarihsel bağlamı olarak görüyor ve 'ekonomik İslam'a olanak sağladığı için onu olumluyor. Bu anlamda, İslami sermayenin doğuşu hem iç ekonomideki dengesizlikten hem de Doğu Asya modelinin varlığından türüyor. Fakat, MÜSİAD, İslami kültür/cemaatçilik anlayışıyla küreselleşmeye yerel eksenli bir seçenek öneriyor ve onu farklı bir anlayıştan hareket etse de tıpkı TÜSİAD gibi demokratikleşmeye, çoğulculuğa olumlu katkıda bulunan bir süreç olarak tanımlıyor.

Öteki aktör, bölgesel yapıları nedeniyle devletle ilişkisi olmayan, iç piyasaya dönük bir ekonomik yapının

temsilcisi SİAD'lar ise gene küreselleşmeyi olumlu fakat içe dönük, daha çok kendi kültürlerini korumanın bir olanağı olarak görüyor. Dolayısıyla SİAD'lar çok daha milliyetçi bir anlayışı savunmakta, küreselleşmeyi çok daha sınırlı bir algılama içinde bulunmaktadır.

Keyman'ın araştırması, ikinci bölümünde özellikle sivil toplum anlayışının nasıl temellendirildiğini ele alıyor. Farklı sivil toplum örgütlerinin olguyu nasıl tanımladığını bulguluyor. Üçüncü bölümündeyse, bu yöndeki çalışmalar arasında ilk defa olarak, popüler kültür oluşumlarıyla küreselleşme arasındaki ilişkiyi gene kültür-ekonomi (tüketim eğilimleri) ekseninde irdeliyor. Bu noktada üç bulgusu var: 1. Farklı kimlikler belki her alanda ayrışıyor ama aynı tüketim eğilimine ve tercihinin sahip; 2. kültürel küreselleşme, geleneğin, siyasal ve ekonomiden bağımsız kültürel bir kavram olarak yeniden keşfine olanak sağlıyor ve 3. yöresel sanat anlayışlarının, kültür nesnelerinin ve imlerinin yeniden değerlendirilmesi olanağını yaratmanın yanı sıra, daha çoğulcu, demokratik ve çokkültürlü bir ortam yaratıyor, mesela laik, elitist kültürün egemenliğine son veriyor.

Küreselleşmenin evrensel kuramsal ve yerel deneysel konumunu somutlaştırması açısından Keyman'ın çalışması eşsiz bir kaynak.